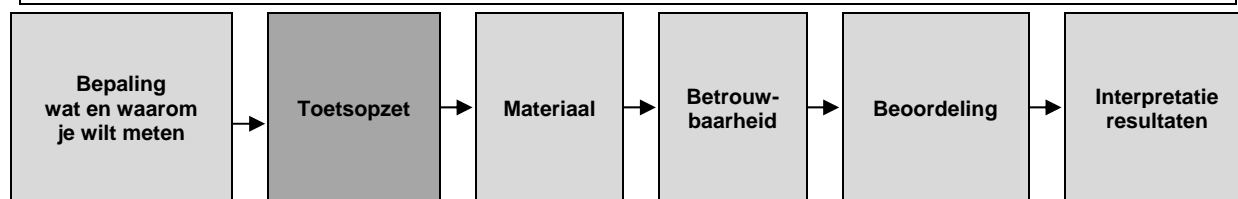

TOETSTIP 12 – juli 2013

TIP 12: TAALTOETSEN ONTWIKKELEN: MEERKEUZEVRAGEN

Betrouwbare toetsvragen opstellen is de basis van een goede toets. Het CNaVT gaat uit van taken die meerdere vaardigheden op een authentieke manier toetsen. Dit lijkt in contrast te staan met meerkeuzevragen. Wanneer kom je in het gewone leven meerkeuzevragen tegen? Misschien enkel als je in een woordenboek moet kiezen tussen meerdere definities, maar verder weinig. Toch kan het gebruik van meerkeuzevragen handig zijn. Ook al gaat de authenticiteit omlaag, de betrouwbaarheid en de efficiëntie worden vaak verhoogd. Daarom dit onderwerp voor deze toetstip. Aan bod komen de voor- en nadelen, algemene begrippen, de kenmerken van een goede meerkeuzevraag en tot slot volgen er voorbeelden van meerkeuzevragen die duidelijker opgesteld kunnen worden. Aan u de vraag om de gegeven tips toe te passen en de opgaven te verbeteren.

Waarom meerkeuzevragen?

Zoals bekend uit de schoolpraktijk en uit de literatuur¹ hebben meerkeuzevragen diverse voordelen. De beoordeling is objectief: het antwoord is goed of fout, in principe is er geen discussie mogelijk; een docent kan zijn lievelingsstudent dan ook niet bevooroordeelen, of een slecht leesbaar handschrift benadelen. Ook als vragen hergebruikt worden, denk daarbij aan een vragenbank waarin vragen opgeslagen zijn en eens in de zoveel tijd examenmateriaal worden, kan meerkeuze een goede optie zijn. Kandidaten over de hele wereld zijn bekend met deze manier van vragen, dat is een ander voordeel. Tot slot zijn de hoge betrouwbaarheid en snelle beoordeling pluspunten van deze manier van toetsen.

In vergelijking met meerkeuzevragen, leveren open vragen weliswaar meer output van de kandidaat op, maar duren ze ook veel langer om te beantwoorden. Een waar/onwaar-vraag beantwoorden, duurt gemiddeld 50 seconden, voor het oplossen van een meerkeuzevraag met 4/5 antwoorden, wordt ongeveer 75 seconden gerekend². Er kunnen dus veel vragen in korte tijd worden beantwoord. Dat zou de validiteit kunnen verhogen: je kunt een uitgebreidere leerstof testen omdat je meer opgaven hebt. Vraag blijft wel of de kandidaat het juiste antwoord kiest omdat hij het juiste antwoord weet, of om andere redenen. Deze toetstip wil u meer vertellen over hoe u dat laatste kunt vermijden.

Bij taaltoetsen worden meerkeuzevragen vooral ingezet bij lees- en luisterteksten, bij de receptieve vaardigheden dus. Tekstbegrip op deze manier toetsen ligt voor de hand. Heeft de kandidaat begrepen wat de auteur geschreven heeft, en begrijpt hij ook de achterliggende gedachte van de tekst? Er kunnen ook directe vragen gesteld worden naar aanleiding van woordbegrip (welke betekenis heeft het woord 'ambivalent' hier?) of grammaticale kwesties (waar verwijst 'dit' naar in regel 8?).

Uiteraard zijn er ook nadelen aan meerkeuzevragen. Zo zijn meerkeuzevragen minder geschikt om productieve taalvaardigheid te meten. Je weet immers niet of de kandidaat de juiste uiting wel zelf had kunnen produceren en hoe snel en correct dat geweest zou zijn³.

¹ gebaseerd op: Alderson, Ingham, De Mooij en Noijons

² Noijons (2011): blz. 99

³ Vloeiendheid en uitspraak zijn uiteraard niet te meten met meerkeuzevragen. Al denken ze daar in Japan anders over: daar kan uitspraak ook schriftelijk getest worden (Buck, 1989)

Er kan sprake zijn van nadelige washback: docenten kunnen de les dan teveel richten op het examen en het oefenen met meerkeuzevragen in plaats van op het verbeteren van de taalvaardigheid. Kandidaten hebben een grotere gokkans en het is daarbij ook nog makkelijker om af te kijken. Het opstellen van meerkeuzevragen is niet zo evident: het kost tijd om goede vragen te bedenken. Tot slot is de authenticiteit van meerkeuzevragen lager in vergelijking met open vragen.

Omdat er nog zoveel onzeker is bij taaltesten, is het van belang om bij het oordeel over de taalvaardigheid op meerdere toetsvormen af te gaan⁴. Door die variatie komt er een balans of compensatie tussen taaksoorten die een kandidaat goed liggen en die hem minder goed liggen. Er is geen beste toetsvorm, gebruik daarom meerdere soorten en baseer het oordeel over de taalvaardigheid op meerdere prestaties. Afhankelijk van wat je wil meten, zijn sommige toetsvormen valider en betrouwbaarder dan andere; houd daar rekening mee.

Let tot slot nog op de opbouw van het geheel. Met wat voor soort vraag begint de toets? Is het een vraag die om reproductie vraagt, of om analyse? Bedenk je een andere soort vraag voor elk onderdeel waar je wat over wil vragen? Of volg je, zoals gebruikelijk bij lees- en luisterteksten, de chronologische volgorde van de tekst? Dat betekent dat een vraag over de titel eerst komt, terwijl zo'n overkoepelende vraag ook goed op een later moment in de toets zou passen. Probeer hier rekening mee te houden bij de samenstelling van de toets.

Omdat meerkeuzevragen praktisch kunnen zijn, bijvoorbeeld naar aanleiding van luister- en leesteksten én cursisten ook zelf hun antwoorden kunnen nakijken, loont het wat dieper in de materie te duiken.

Algemene begrippen

We beginnen met wat algemene begrippen voor meerkeuzevragen. De opbouw van een meerkeuzevraag is als volgt.

- 1 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is:
 - A een afleider
 - B een alternatief
 - C een item
 - D een sleutel
 - E een stam⁵

In dit geval is antwoord D, een sleutel, het juiste.

Antwoord A, een afleider, is een antwoordmogelijkheid die niet de juiste is. De afleiders moeten een plausibel antwoord zijn op de vraag en moeten allen even aantrekkelijk zijn. De afleiders dienen vooral ook aantrekkelijk te zijn voor kandidaten wiens taalvaardigheid minder goed is⁶. Het moeilijkste aan meerkeuzevragen schrijven, is goede afleiders bedenken. Alternatieven, antwoord B, dat zijn alle antwoordmogelijkheden, dus inclusief het juiste antwoord. Een item, antwoord C, is een vraag in een test. Een test bestaat over het algemeen uit meerdere items, en dat kunnen dan meerkeuzevragen zijn, open vragen, half-open vragen of iets anders. Ten slotte antwoord E, de stam, dat is de eerste zin van de vraag. Dat kan een vraag zijn, een statement of een incomplete zin. In dit geval "*Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is:*"

De hoeveelheid antwoordopties verschilt per test. De mogelijkheden variëren van twee (juist/onjuist) tot vijf. In de literatuur lopen de discussies uiteen over de beste hoeveelheid:

⁴ Alderson (1995), blz. 45

⁵ Vrij vertaald naar Ingham (2008)

⁶ Noijons (2011), blz. 105

van zoveel mogelijk tot zoveel mogelijk *functionele* afleiders, tot precies drie⁷. Het CNaVT gebruikt vier antwoordopties. Bij juist/onjuist is de gokkans 50%, bij vier opties is het al aanzienlijk kleiner.

Multiple choice is mogelijk voor elk niveau. Afhankelijk van het niveau neem je woorden letterlijk uit de lees-/luistertekst over of gebruik je juist synoniemen. Bij hogere niveaus gebruik je vaker antwoorden die veel op elkaar lijken maar niet hetzelfde zijn⁸. Je kunt oppervlakkige kennis testen, maar zeker ook peilen naar de interpretatie van feiten, het evalueren van situaties, het inzicht in oorzaak en gevolg, het leggen van relaties, het voorspellen van situaties, etc.

De kenmerken van een goede meerkeuzevraag

Hieronder vindt u enkele richtlijnen waar u in ieder geval op moet letten bij de constructie van meerkeuzevragen. Er wordt een verschil gemaakt tussen inhoudelijke en uiterlijke kenmerken. Hiermee kan voorkomen worden dat de kandidaat het juiste antwoord vindt, zonder de tekst geluisterd of gelezen te hebben.

*Inhoudelijk*⁹

- *alle opties moeten een plausibel antwoord zijn op de vraag*

Alle antwoordopties moeten even goed bij de stam passen¹⁰. Tenminste een paar van de kandidaten moeten aangetrokken worden door de foute antwoorden, anders had deze optie ook weggelaten kunnen worden. Als er vier opties zijn, dan is er ook een gokkans van 25%. Dat is prima; maar als je echt geen derde plausibele afleider kan vinden, dan kan je wellicht net zo goed bij drie blijven. Een non-antwoord levert immers niets op: de kandidaat kost het extra leestijd en de toetsontwikkelaar heeft te veel tijd gebruikt en geen geloofwaardig alternatief kunnen bedenken.

2 Waar kan je het boek "Drie dagen vlees" kopen?

- A in de boekhandel
- B nergens**
- C online
- D op de maan

- *alle antwoordopties moeten gelijkwaardig zijn, qua moeilijkheid, grammaticale structuur, verwoording, focus*

Kandidaten hebben vaak snel door wat het goede antwoord is alleen al door de formulering van het goede antwoord. Het goede antwoord is dan te precies geformuleerd. Of woorden als 'nooit, altijd' staan in de afleiders en dan weten kandidaten vaak direct dat *dat* antwoord in ieder geval niet goed is. Gebruik ook liever geen letterlijke woorden uit de vraag. Dit is vaak een aanwijzing dat dat het goede antwoord is, en dat maakt de andere alternatieven minder aantrekkelijk. Zo'n echo moet vermeden worden¹¹. Het goede antwoord mag er dus niet uitspringen, net zomin dat de alternatieven te ongeloofwaardig zijn. Zie onderstaande voorbeelden.

3 Ik heb het koud, want ...

- A het raam staat open.
- B ik ben ziek.
- C de verwarming is gisteravond onverwacht kapot gegaan.**
- D het is winter.

⁷ Rodriguez (2005)

⁸ Broadhead (2012)

⁹ gebaseerd op: Alderson / CLT / Gillette / Ingham / Noijons

¹⁰ Alderson (1995), blz. 50

¹¹ Noijons (2011), blz. 105

- 4 Wat betekent het spreekwoord “Wie eens steelt, is altijd een dief”?¹²
- A Als je iemand bedriegt, word je zelf ook bedrogen.
 - B Als je niet eerlijk bent, kun je dat nooit meer vergeten.
 - C Als je zelf slecht bent, zul je ook slecht over anderen denken.
 - D **Wie eenmaal een misstap begaat, is altijd onbetrouwbaar.**

- *de stam moet makkelijk te begrijpen zijn en precieze woorden bevatten*

Presenteer de vraag in een context en je kunt heel specifieke vragen stellen¹³. Woorden hebben immers diverse connotaties en in andere contexten zijn andere antwoorden misschien ook goed, maar in deze context is er maar één antwoord goed. In onderstaand voorbeeld zijn meerdere antwoorden goed. Het hert is waarschijnlijk het gewilde antwoord, maar ‘bunny’ kan net zo goed het juiste antwoord zijn, want dat past op basis van kindertaal niet bij de overige drie. Als hier de context gegeven was, was duidelijk welk antwoord het juiste was.

- 5 Which is the odd one out?¹⁴
- A rabbit
 - B hare
 - C bunny
 - D deer

- *niet te beantwoorden met algemene kennis of voorkennis*

Kandidaten mogen niet op basis van hun algemene kennis of hun voorkennis¹⁵ vragen kunnen beantwoorden. De antwoorden moeten uit de tekst gehaald worden. Je test ook geen gezond verstand, maar je test leesvaardigheid of luistervaardigheid. De antwoorden moeten dus uit de luister- of leestekst volgen, niet uit eerder opgedane kennis.

- 6 Wat is de hoofdstad van Nederland?
- A **Amsterdam**
 - B Den Haag
 - C Rotterdam
 - D Maastricht
- 7 Wat is de belangrijkste attractie in Groningen?
- A de grote dierentuin
 - B **de Martinitoren**
 - C de Kaasmarkt
 - D het openluchtmuseum

- *antwoorden lijken teveel op elkaar*

Er zitten synoniemen in de antwoorden: antwoorden lijken te veel op elkaar. Een test probeert te meten hoe goed de taalvaardigheid is van een kandidaat, dus je moet kandidaten niet erin laten lopen. Als een antwoord of een vraag op twee manieren te interpreteren is of het verschil tussen twee opties is te subtiel, dan dient het herschreven te worden.

- 8 Hoe omschrijf je paniek?
- A als je geen overzicht meer hebt
 - B heftige en plotselinge angst
 - C het idee dat je niet weet wat je moet doen
 - D **ineens bang worden zonder reden**

- *meerdere antwoorden zijn goed*

Soms is het afhankelijk van de context welk antwoord juist is. Maar het kan ook van andere zaken afhangen: zo zijn er grammaticaregels die onduidelijk zijn en niet altijd door

¹² Noijons (2011), blz. 106

¹³ Alderson (1995), blz. 48

¹⁴ Alderson (1995), blz. 49

¹⁵ Alderson (1995), blz. 50

moedertaalsprekers worden toegepast. Moet een kandidaat de regels kennen of moet hij zo natuurlijk mogelijk Nederlands gebruiken?

9 Ik geef ... een boek¹⁶.

- A **hen**
- B **hun**
- C wij
- D **ze**

10 Dit is de leraar ik zoveel verteld heb¹⁷.

- A **over wie**
- B **waarover**
- C over die
- D over welke

- *antwoorden mogen niet naar elkaar verwijzen en ze moeten elkaar uitsluiten.*

Antwoorden mogen niet uit andere vragen af te leiden zijn: kandidaten mogen geen antwoorden cadeau krijgen als ze de vragen verderop in de toets lezen. Antwoorden mogen ook niet deels waar en deels onwaar zijn. Het juiste antwoord moet 100% waar zijn. Antwoorden moeten elkaar ook uitsluiten, zie daarvoor voorbeeld 12. Als antwoord C hier het juiste is, dan zijn de antwoorden A en B ook waar, en die dienen dus ook goed gerekend te worden.

11 Lydia is de van Marcel.

- A dochter
- B moeder
- C **vriendin**
- D zus

(...)

12 Lydia, de **vriendin** van Marcel, studeert ...

- A biologie
- B Duits
- C geneeskunde
- D Nederlands

13 Wat zegt de spreker hier over de geschiktheid voor piloot?¹⁸

- A Mannen zijn geschikt
- B Vrouwen zijn geschikt
- C Mannen en vrouwen zijn geschikt.

- *gebruik 'geen van de antwoorden is goed' / 'alle antwoorden zijn goed' met mate*

Als er een overduidelijk fout antwoord staat, dan is het een weggevertje voor de kandidaat. En het kan ook raadwerk worden als de kandidaat denkt dat een of meerdere antwoorden goed zijn. Bij 'geen van de antwoorden is goed' weet je niet of de kandidaat het antwoord wel echt wist. Onderstaande vraag is een goede aanpassing op deze tip.

14 Lees de volgende twee uitspraken. Welke is juist?

I Nederlanders wonen vaker dan Duitsers in monumenten.

II De meeste Duitsers gaan gemiddeld vijf keer per jaar naar een museum.

¹⁶ Antwoord B is grammaticaal gezien het juiste. Hypercorrectie kan ervoor zorgen dat moedertaalsprekers 'hen' kiezen terwijl 'ze' als (informeel) alternatief gezien wordt om discussie te vermijden

¹⁷ Antwoord A is grammaticaal gezien het juiste; in de spreektaal en informele schrifttaal is antwoord B ook geaccepteerd

¹⁸ Noijons (2011), blz. 106

- A Alleen I is juist.
- B Alleen II is juist.
- C I en II zijn beide juist.
- D I en II zijn beide onjuist.

Uiterlijk

- *alle antwoordopties moeten ongeveer even lang zijn*

Op deze manier springt het goede antwoord er niet uit, zoals bij voorbeeldvraag 3 het geval was. Als het niet mogelijk is om dezelfde lengte aan te houden, kies dan twee korte antwoorden en twee lange antwoorden.

15 Waarom rent Timo snel naar huis?

- A Hij is bang dat de meester hem terug roept voor strafwerk.
- B Hij is bang om gepest te worden door zijn klasgenoten.
- C Hij moet naar de wc.
- D Zijn moeder is jarig.

- *de lay-out mag geen antwoorden weggeven*

Soms is de sleutel herkenbaar door de lay-out. Een vergeten hoofdletter, punt of komma: lees de antwoordopties goed na op zulke slordigheden.

16 ... week ben ik naar Oostenrijk op vakantie geweest.

- A laatste
- B volgende
- C Vorige**

17 Het meisje heeft veel sinaasappels in de winkel ...

- A gegeten
- B gekocht.**
- C gekregen
- D gestolen

- *herhalende woorden uit de opties naar de stam halen*

Terugkerende woorden kunnen in de stam worden geplaatst. Op deze manier wordt de leestijd verkort en is het antwoord sneller vindbaar.

18 De milieudoelstellingen halen is belangrijk. Wat moet een bedrijf doen?

- A Dat kan het bedrijf doen door gebruik te maken van de nieuwste technieken.
- B Dat kan het bedrijf doen door jaarlijkse controles te laten uitvoeren.
- C Dat kan het bedrijf doen door samen te werken met andere bedrijfstukken.
- D Dat kan het bedrijf doen door vooruit te lopen op nieuwe wetten.

Beter is: 20 Hoe kan een bedrijf de milieudoelstellingen halen?

- A door gebruik te maken van de nieuwste technieken
- B door jaarlijkse controles uit te voeren
- C door samen te werken met andere bedrijfstukken
- D door vooruit te lopen op nieuwe wetten

- *korte antwoordopties*

Zeker bij luistertoetsen is het van groot belang om met korte antwoordopties te werken¹⁹. De kandidaat hoeft op die manier minder te lezen en kan zich zo meer op het luisteren concentreren.

¹⁹ Ingham (2008)

- *geen dubbele negatie*²⁰

Een vraag met negatie is moeilijk. Maak daarom in de lay-out duidelijk dat het een negatieve vraag is door niet of geen eruit te laten springen, door middel van cursief, vet of onderstrepen. Dubbele negatie maakt vragen soms onbegrijpelijk. Als je juist of fout zegt, waar zeg je dan precies juist of fout tegen? Vermijd daarom dubbele negatie.

*De vrouw uit het verhaal woont **niet** in Hilversum.* *juist/fout*

Mia denkt niet dat de kinderen ijs niet lekker vinden. *juist/fout*

- *alfabetische volgorde / getallen op volgorde van klein naar groot*

Zorg ervoor dat de antwoorden op alfabetische volgorde staan. In het geval van cijfers, zorg ervoor dat de cijfers van klein naar groot oplopen. Het juiste antwoord staat daardoor waarschijnlijk ook niet altijd op de juiste plaats. Zo kunnen kandidaten niet voorspellen wat het juiste antwoord is enkel op basis van de ordening. Dit maakt de gokkans kleiner en het resultaat betrouwbaarder.

Nog meer tips

Zorg ervoor dat er geen vervolgfouten mogelijk zijn. Als een kandidaat op een vraag een antwoord heeft geven, let er dan op dat een volgende vraag niet op een gekozen antwoord verder gaat. Op die manier zou er namelijk een vervolgfout kunnen ontstaan.

Zorg ervoor dat de instructie makkelijk is zodat alle kandidaten de vraag begrijpen. Stel de instructie op in één taalniveau onder het te testen taalniveau. Op die manier weet je zeker dat de kandidaten niet gehinderd worden door de vragen en enkel en alleen beoordeeld worden op hun gekozen antwoord.

Als je geen alternatieven meer kan bedenken, vraag dan een ander om input. Het is sowieso verstandig om de gemaakte vragen door een ander te laten nakijken. Het zal een andere lezer opvallen dat een vraag te beantwoorden is met behulp van voorkennis of dat een alternatief te ongeloofwaardig is.

Deze frisse blik kan u helpen betere meerkeuzevragen te bedenken.

Hier volgt nog een tip om mee te geven aan uw studenten. Aan het eind alles nog eens doorlezen en eventueel veranderen, blijkt in sommige gevallen wel degelijk zin te hebben. Het Cito Instituut voor toetsontwikkeling Nederland heeft aangetoond dat twee van de drie veranderingen een goed antwoord oplevert, maar dat geldt niet voor minder goede studenten en niet voor moeilijkere vragen²¹. Dat is wellicht ook interessant voor uw studenten.

Opdracht

In de PDF op de website vindt u een aantal opgaven die niet opgesteld zijn volgens de richtlijnen van deze toetstip. Bedenk welke fouten er gemaakt zijn en verbeter de opgaven. Daarna kunt u via cnavt@arts.kuleuven.be de oplossing opvragen. Tips en vragen kunt u ook aan dit e-mailadres richten.

²⁰ Noijons (2011), blz. 107

²¹ Noijons (2011), blz. 100

Bronnen:

- Alderson, J. (1995). *Language Test construction and Evaluation*. Cambridge University Press.
- Anderson L.W., e.a. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Boston: Allyn & Bacon.
- Broadhead, A (2012). *Language Testing: Getting Started*. Hand-out Workshop Cambridge ESOL Lissabon 21 april 2012.
- Buck, Gary (1989). *Written tests of pronunciation: do they work?* In: ELT Journal Volume 43/1. Oxford University Press.
- CLT / Center for Teaching and Learning (1990). *Improving Multiple Choice Questions*. North Carolina: University of North Carolina at Chapel Hill
- Haladyna, Downing, Rodriguez (2002). *A review of multiple-choice item-writing guidelines for classroom assessment*. In: Applied Measurement in Education 15 (3), 309-334.
- Ingham, K. (2008). *The Cambridge ESOL approach to Item Writer training: the case of ICFE Listening*. In: Cambridge ESOL: Research notes: Issue 32.
- Mooij, A. de (2004). *Score / Kennistoets*. Hogeschool van Amsterdam.
- Noijons (2011). *Het construeren van gesloten vragen*. In: Sanders, P. (redactie) (2011): *Toetsen op school*. CITO Arnhem.
- Gilette, Fred (zonder jaar). *Multiple choice tests: composition, assembly and analysis*. Testing Center San Francisco State University.
- Rodriguez, M. (2005). *Three options are optimal for multiple-choice items: a meta-analysis of 80 years of research*. In: Educational Measurement: Issues and Practice, p. 3-13.
- Steemans, S. (2009). *Valkuilen bij meerkeuzevragen en ja/nee-vragen*. Hand-Out Workshop Testing Trefdag NT2 29 april 2009.